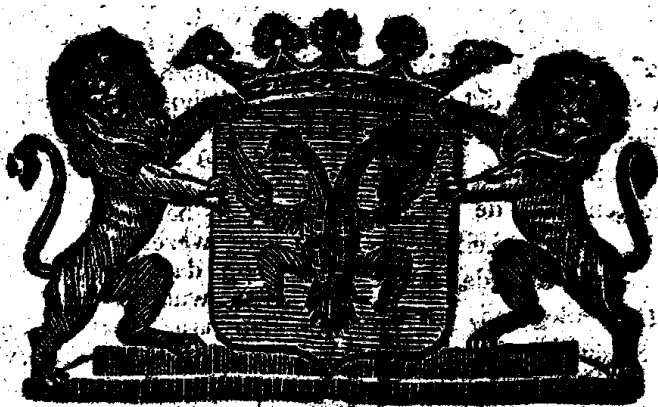

Zaterdag

den 6 October.

FRANKFORT, den 3. October.

PETERSBURG, den 21. September.

BUCHAREST, den 7. September.

KEULEN, den 29. September.

PARYS, den 1. October.

— Een merkwaardig teeken van het standpunt, waarop in Frankrijk de praktische staatshuishoudkunde staat, vindt men in de klagen over de wetgeving op den invoer van vreemde granen. In eene menigte departementen verlangt men, dat het inkomend regt nog hooger gesteld worde; doch men vergeet daarbij, dat andere departementen gewoonlijk bijna 50 percent duurder betalen. Frankrijk heeft een zeer uitmuntend en kundig genootschap van landbouw, en de regering zelf heeft haren grooten raad van bestuur in dit vak; maar evenwel is men nog ver verwijderd van den trap van volkomenheid van den korenbouw, waarop men gekomen moet zijn, als men den overvloed van andere landen ongestraft van zich wil wijzen. Frankrijk loopt gevaar voor eene aanlegte tolwetten hard te zullen hoeten. In den grand looi het land reeds voor dezelve door de onmogelijkheid, om zich eenen ruimeren veestand te verschaffen, daardoor zijnen oogst te vermenigvuldigen, en zijne vleeschmarkten genoegzaam te voorzien. Men zou gelooven, dat de gansche staatkunde der productia hier in het verbod besloten was. Wanneer op eene korenmarkt op de grenzen de afzet niet spoedig genoeg plaats heeft, zoo werpt men de schuld op den prijs, tot welken het vreemde graan zou toegelaten worden, nog lang voor dat deze prijs daar is; en ondertusschen gaan de tallooze stuks schapen, ondanks het tolregt van vijf franken op het stuk, en het horendvee bij honderden en duizenden over de grenzen naar de markt bij Parijs, ofschoon daarop mede de zwaarste belasting gelegd is. Aan de berekening denkt men niet, dat de Fransche koper, ondanks de hooge belasting, het vee kocht; dat hij het koopen moet, wijl hij in het land zelf zijne gansche behoefte niet vindt, en hij ze er daarom nimmer vinden zal, wijl er niet eens vee genoeg in het land is om te mesten, laat staan om te slagten, en wijl zonder mest geen graan geeld wordt, om goedkoper brood te eten, laat staan om daarmee vee vet te maken.

Van den 2. October.

De jongste berigten uit Madrid zijn van den 26. September. Dezelve behelzen niet veel van belang. Men had daar vernomen, dat de generaal *Monet* reeds te velde was, om de opstandelingen in Catalonie te bestrijden, en dat hij hen reeds van Balaguer verdreven had.

Dat de gemelde generaal reeds werkzaam is, melden ook de jongste tijdingen uit Catalonie. De blokad van Girona hebben de rebellen opgegeven bij de aannadering van een korps troepen. Men meende op de grenzen, dat zij ook uit Vich verdreven waren. Daarentegen is het zeker, dat zij van hunnen kant Puiçerda den 24. September zijn binnen gedrongen, en bijna de geheele bevolking die stad verlaten heeft. De gouverneur heeft op Fransch grondgebied de wijk genomen. Den 18. September heeft de junta der rebellen te Manreza een manifest uitgevaardigd, waarbij *Ferdinand VII.* van den troon vervallen verklaard en *Karel V.* tot Koning van Spanje uitgeroepen wordt. De inwoners van Catalonie worden gelast zich aan die junta te onderwerpen; die zulks weigeren, zullen met den dood gestraft worden. De Spaansche regering heeft het geheele observatie-leger van de Portugeesche grenzen naar Catalonie in beweging doen stellen. Ook zijn er van Sevilie en St. Sebastiaan troepen derwaarts opentboden. De graaf *d'Espagne* zal het opperbevel over alle deze troepen voeren. Van hunnen kant zijn de rebellen ook bezig om hunne magt in regementen in te deelen, aan welke de priesters en monniken, die in deze geschiedenis de hoofdrol spelen, heilige namen geven, als: *Het Allerheiligste Sacrement, Christus, de Heilige Geest*, enz.

De generaal *Ramagosa*, die men meende dat tot de rebellen was overgegaan, is in stilte naar Madrid geweest, en heeft van daar volmagt ontvangen, om met de rebellen te onderhandelen.

BRUSSEL, den 4. October.

Ingevolge besluit van Z. M. is de met den Heiligen Stoel gesloten overeenkomst bekend gemaakt. Dezelve bevat de volgende bepalingen:

Art. 1. De overeenkomst, die in den jare 1801, tusschen den Paus *Pius VII* en het Fransch gouvernement aangegaan, en voor de zuidelijke provincien van het koninkrijk der Nederlanden van kracht is, zal op de noordelijke provincien toegepast worden.

2. Elk bisdom zal zijn kapittel en zijn seminarie hebben.

3. Ten aanzien van het geval, voorzien bij het 7. artikel der overeenkomst, in den jare 1801 aangegaan, wordt het volgende bepaald:

Zoo dikwerf de aartsbisschoppelijke of een bisschoppelijke stoel zal open komen, zullen de kapittels der kerken, binnen den tijd van eene maand, te rekenen van den dag der vacature af, ter kennis van Z. M. den Koning brengen, de namen der kandidaten, tot de Nederlandsche geestelijkheid behoorende, welke zij waardig en bekwaam achten om de aartsbisschoppelijke of bisschoppelijke kerk te besturen, en welke zij zullen weten, met zoodanige vroomheid, kunde en beleid begaafd te zijn, als bij de wettelijke kerk in de bisschoppen vereischt wordt.

Indien echter bij toeval eenige der kandidaten aan Z. M. den Koning minder aangenaam mogten zijn, zullen de kapittels hen van de lijst schrappen, zoo nogtans, dat er een voldoende getal kandidaten zal overblijven, waaruit een nieuwe aartsbisschop of bisschop zal gekozen worden.

De kapittels zullen alsdan tot de kanonieke kens van den aartsbisschop of bisschop, uit een der overgebleven kandidaten, volgens de gewone kanonieke voorschriften overgaan, en het authentieke proces-verbaal der keuze binnen een maand aan den Paus doen toekomen.

De Paus zal het proces informatief over de gesteldheid der kerk en over de hoedanigheden van hem, die tot de aartsbisschoppelijke of bisschoppelijke kerk, zal worden verheven, doen opmaken overeenkomstig de voorschriften van *Urbanus VIII.* (zaliger gedachtenis), en hetzelfde aangenomen zijnde, zal de Paus, wanneer hij in hem, welke benoemd zal worden, die hoedanigheden erkent, die bij de kanons vereischt worden, hem zoo spoedig, als zulks zal kunnen plaats grijpen, overeenkomstig de vastgestelde regelen door apostolische brieven bevestigen.

Wanneer echter de kens niet kanoniek genoeg mogt zijn geschied, of indien het mogt blijken, dat hij, die benoemd zou worden, voorzeggde hoedanigheden niet bezit; zal de Paus door eene bijzondere gunst toelaten, dat het kapittel tot eene nieuwe kens op bovengemelde kanonieke wijze overga.

Voorts is ook bij besluit van den 2. dezer toegestaan de afkondiging van de bulle van bekrachtiging der overeenkomst van den Paus, zonder echter goed te keuren de clausen, formulieren of uitdrukkingen, in die bulle voorkomende, en die strijdig, of anderszins kunnen wezen met 's lands wetten. De hoofdzakelijke inhoud der bulle komt hierop neder:

Het koninkrijk der Nederlanden is verdeeld in acht bisdommen. Er zullen in hetzelfde een gelijk getal kathedrale kerken zijn, waarvan eene de Metropolitane, en de overige de onderhoorlige of suffragane kerken zullen zijn.

De Mechelsche kerk zal derhalve de Metropolitane kerk zijn, wier bischoppelijk grondgebied zal bestaan uit de geheele provincien van Zuid-Brabant en Antwerpen; terwijl de 7 suffragaan-kerken zullen zijn die van Luik, Namen, Doornik, Gend (welke vier reeds bestonden) en de drie overige, welke wij bij deze bepalen dat opgericht zullen worden, die van Brugge, Amsterdam en 's Hertogenbosch. Het bisdom van Luik zal zijn zamengesteld uit de geheele provincien Luik en Limburg; het bisdom van Namen, uit de provincie Namen en het Groot-Hertogdom Luxemburg. Het bisdom van Doornik uit de provincie Henegouwen; het bisdom van Gend uit de provincie Oostvlaanderen; het bisdom van Amsterdam uit de provincien Holland (noordelijk en zuidelijk gedeelte), Utrecht, Overijssel, Vriesland, Groningen en Drenthe; het bisdom van Brugge over de geheele provincie Westvlaanderen; en eindelijk het bisdom van 's Hertogenbosch over de provincien Noord-Brabant, Gelderland en Zeeland. Wijders zal bij elke kathedrale kerk een kapittel zijn, en aan elk derzelve zal een behoorlijk en vast inkomen, zoo als ook aan elk der bisschoppelijke stoelen, verzekerd worden.

Voor deze eerste reis echter behoudt de Paus zich voor, de kerken in het rijk der Nederlanden van herders te voorzien, gelijk zulks, ten aanzien der kerk van Mechelen, door *Pius VII.*, heeft plaats gegrepen.

De aarts-bisschop en elke bisschop, der voormelde kerken, in het Koninkrijk der Nederlanden, nadat hij van den Apostolischen Stoel de kanonieke instelling zal hebben bekomen, zal alvorens zijne bediening uit te oefenen, den eed van getrouwheid aan Z. M. den Koning afleggen, zoo als zulks was vastgesteld bij art. 6 der overeenkomst van den jare 1801, in de navolgende bewoording:

„Ik zweer en beloof, bij God op de heilige Evangelien, gehoorzaamheid en trouw aan Z. M. den Koning der Nederlanden, mijnen wett-

gen Vorst. Wijders beloof ik geene verstandhouding te zullen hebben; geene raad te zullen bijwonen; tot geene verdachte verbindingen, noch te binnen noch buiten 's rijks, die nadeelig aan de openbare rust is; te zullen behooren; en wanneer ik, in mijn bisdom of elders, ontdek dat er iets ten nadeele van den Staat mogt gesmeed worden, dat ik het zelve aan Mijnen Heer den Koning zal bekend maken.”

Dezelfde eed zal door de geestelijkheid der tweede orde worden afgelegd, in handen der burgerlijke overheden, die door den Koning zullen zijn aangewezen.

En op dat alle dubbelzinnigheid uit den weg worde geruimd, nopens de wijze waarop het formulier der gebeden, bij art. 7 der overeenkomst van den jare 1801 vastgesteld, op den tegenwoordigen staat van zaken kan worden toegepast, verklaart de Paus, dat hetzelfde op de volgende wijze zal worden veranderd:

„Domine salvum fac regem nostrum *Guilielmum.*”

De voorname zorg, zoo van den aartsbisschop als van elken bisschop, zal zich over de seminariën uitstrekken.

ARNHEM, den 5. October.

Wij vernemen, dat H. M. de Koningin van Wurtemberg niet op de *Concordia* (zie Keulen) maar op de Stoomboot *de Stad Nijmegen* (behoorende aan de Nederlandsche Stoomboot-Maatschappij) in het begin der aanstaande week de terugreis zal aannemen, en met dezelve tot Mentz zal gebragt worden.

Mengelwerk.

AANWINSTEN VAN FRANKRYK, GEDURENDE DEN VREDE.

Het is onbegrijpelijk, met welk eenen spoed zich een land kan herstellen, wanneer de vrede gelegenheid geeft, dat deszelfs hulpbronnen ongestoord kunnen vloeijen, vooral wanneer de nijverheid die hulpbronnen weet te gebruiken en tot algemeen welzijn te doen uitloopen. Wij zien hiervan een voorbeeld in Frankrijk. Men denke slechts aan de schrik en moordtooneelen, die het van 1792 tot 1794 onophoudelijk moest verduren, aan de binnenlandsche verdeeldheden en vernielende burgeroorlogen, aan de geweldige buitenlandsche oorlogen, die het van 1794, met geringe tusschenpoozingen, tot 1815 gedurende of achtentwintig jaren, zaam tegen alle Mogendheden van Europa moest volhouden, aan den stilstand van allen zeehandel gedurende twaalf jaren; en men zou immers vermoeden, dat de bevolking van dat wel groote en vruchtbare, maar toch eertijds door een zeer armen boerenstand bewoond land, na het einde der oorlogen, in het geval van *Duitschland* zou geweest zijn, hetwelk na den dertigjarige oorlog eene halve eeuw werk had, om zich te herstellen!

Doch neen! *Frankrijk* is meer dan hersteld. Binnen zijne eigene behoorlijke grenzen teruggebragt, heeft het daarin de schoonste aanwinsten gedaan, die andere volken hetzelfde mogen benijden, maar nimmer kunnen betwisten. Het werkje van den beroemden *DUPIN*, *situation progressive des forces de la France depuis 1814*, doet ons daarvan treffende uitkomsten zien.

DUPIN rekent dat er in 23 oorlogsjaren 1,500,000 menschen gesneuveld of door andere in de oorlogen overgekomen zijn, waaronder alleen een miljoen van 1803 tot 1815; ten, die slechts 500,000 van 1792 tot 1803, hetwelk ons veel te weinig toelicht. De beide invasiën van *Frankrijk* door de Bondgenooten, tot welke vergelding voor de ongenodigde bezoeken, door hen bij andere natien afgelegd, *Frankrijk* 1500 millioenen *francs* verslonden, vernield of bedorven, (in 1803, *Frankrijk* dat der *Aisne*, alleen voor 75 millioenen) en *Frankrijk* heeft bovendien 1500 millioenen oorlogsbelasting moeten betalen, te zamen 3000 millioenen *francs*; terwijl de vroegere aanvallende oorlogen der Franschen hun 6000 millioenen gekost hebben, dus te zamen 9000 millioenen *francs*, bijna 4500 millioenen guldens. Daarenboven hebben nog 150,000 man vreemde troepen tot 1818 op het Fransche grondgebied post gevat, door *Frankrijk* betaald. Men moet dus, hetzij van den vrede (in 1814 en 1815) hetzij van 1818, het herstel beginnen te rekenen, en wie verwondert zich dan niet over de volgende Resultaten:

„Vergeefs,” zegt *DUPIN*, „zoekt het oog nog lidteekenen onzer won-den; het vaderland is hersteld van zijne uitputting, en krachtiger, „werkzamer en achtbaarder dan ooit.” De bevolking van *Frankrijk*, in 23 jaren met 1,500,000 zielen door den oorlog verminderd, is in 18 jaren (sedert 1815) met 2 millioenen 500,000 zielen vermeerderd; zo venmaal honderd duizend soldaten, nuttelooze verslinders van hunne en hunner naburen welvaart, zijn in nuttige landbouwers veranderd. Alle vernielde en omvergeworpen huizen en schuren zijn herbouwd, en het aantal vee is niet alleen weder zoo rijk als voor den inval, maar zelfs vermeerderd met 5 millioenen schapen en 400,000 paarden. De Fransche nijverheid had veel geleden door de vernieling van vele fabrieken, inzonderheid in het Oosten: Zoo was in den *Oppér-Elzas* eene fabriek, die der heeren *JAFY*, welke meer dan 1500 werklieden aan den gang hield, geheel tot niet gebragt. De Belgische mijnen en ijzerwerken, bij den vrede verloren, waren voor *Frankrijk* een gevoelig gemis; doch men heeft daarvoor anderen in *Frankrijk* zelve opgespoord en aangelegd. In 1812 bewerkte de Fransche nijverheid 35 miljoen *Kilogrammen* (Nederlandsche ponden) *Fransche wol*; thans 42 millioen, behalve nog 8 millioen buitenlandse. Men heeft uit *Thibet* de geit, die de wol van *cachemire* geeft, uit *Africa Nubische* rammeln, uit *Engeland* de *Leicester* schapen weten te bekomen. In 1812 spon *Frankrijk* slechts 10 millioen 362,000 *Kilogrammen* katoen, sedert 1825 reeds 28 millioen jaarlijks voor de fijnste stoffen; de beste soorten, *Indes* te. Men toen (in 1812) nog niet vervaardigen kon, *Indes* te. *Lyon* reeds op 200 getrokken, en *Quimper*, *Calais*, *St. Quentin*, *Rouen* enz., weten die ook te bewerken. Men heeft eene bijzondere soort van zijde-worm, die eene ongemeen fijne zijde gaf, uit het Oosten (uit *China*) weten te bekomen, die zijde te bewerken; en men voert sedert den vrede ook nagemaakte *Sinaasche* tapijten, beter dan de oorspronkelijke, tot zelfs naar *Aziën*, uit. De bevolking van *Lyon* is van 100,000 tot 150,000 zielen vermeerderd. Het *Saksische* en *Silezische* damast wordt thans ook te *St. Quentin* vervaardigd. De Franschen hebben, tijdens hun verblijf in *Silezien* en *Saksen*, aldaar die kunst afgezien. Ook de verworpen zijn ongemeen verbeterd. Te *Lyon* heeft men de Indigo met voordeel door *Berlynsch blaauw* vervangen. Te *Rouen* weet men thans beter rood te verwen dan voorheen: ook te *Mühlhausen*, in den *Oppér-Elzas*, waarvan de gewerde stoffen in *Duitschland* thans boven die van andere natien de voorkeur erlangen. *Mühlhausen* bewerkt ook voortreffelijke nagemaakte *Shawls* van *Cachemire*. Men steendrukt op linnen, op katoen, op wol, op zijde, gelijk op aardewerk en porcelainen. De vervaardiging van het meubel-gelijp is tot eene zeldzame hoogte gerezen. Wat de metalen aangaat, zoo vervaardigde *Frankrijk* in 1814 100, in 1825 160 millioen *Kilogrammen* ijzer; in 1814 won men 1000, in 1825 1500 millioen *Kilogrammen* steenkolen; dus van beide die delfstoffen voor de helft meer dan voor elf jaren. De fabrieken van aardewerk, de bewerking der kristallen, van goud, zilver en koper, zijn niet alleen verbeterd maar ook zeer aanzienlijk toegenomen.

1. Het HUIS te Geldermalsen, genaamd R. A. V. E. S T E I N, in een alleraangenaamsten oord, in de gemelde Provincie Gelderland, bij de Rivier de Linge, aan den Zandweg van Utrecht op Bommel, gesitueerd, twee uren van Tiel, Bommel en Culemborg; zijnde hetzelfde Huis voorzien van tien zoo B E N E D E N als B O V E N K A M E R S, met derzelver K A B I N E T J E S, meest allen Behangen, als mede K I N D E R-, M E I D E N- en K N E C H T S K A M E R S, twee Z O L D E R S, K E U K E N, K E L D E R S en verdere C O M M O D I T E I T E N, voorts S T A L L I N G E N en T U I N M A N S W O N I N G, twee groote T U I N E N binnen de Gracht, met exquise V R U C H T B O O M E N, benevens een wel aangelegd S T A R R E B O S C H, met de drie percelen W E I L A N D rondom het Huis en de A L L E E S en verdere B E P O T I N G E N van E I K E N, Y P E N, B E U K E N en andere B O O M E N om hetzelfde zich

Te ARNHEM bij C. A. THIEME, Boekdrukker.